

заклали в 1925 році на земельній ділянці, яку подарували тогочасні власники села Шеліські. Проект розробив архітектор Тадей Шнейдер. Через недостатню кількість коштів спорудження затягнулося до 1934 року. Після війни і закриття храму частину його майна вивезли до Польщі. У приміщенні костелу спершу облаштували школу-майстерню трактористів, а згодом – зерновий склад, ще пізніше – склад мінеральних добрив. У 1990-их роках у костелу зруйнувався дах і будівля поступово руйнується.

У першій половині XVI століття у Залізцях був збудований перший костел та засновано парафію. Наступну вже муровану святиню, яка споруджена у першій половині XVII століття, відновили 1730 року та освятили у 1738 році з назвою Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії. Зараз цей храм перебуває у руїнах. Перший костел у Залізцях не міг постати раніше 1511 року, коли здійснила його фундацію місцева землевласниця Ядвіга Каменецька. 13 листопада 1547 р. син фундаторки Ян Каменецький розширив фінансове забезпечення святині, що і стало офіційним початком парафії.

На території Тернопільського району розташовано більше 100 римо-католицьких храмів, як діючих, так і закинутих. Частина з них приваблює багатьох відвідувачів і туристів. Римо-католицькі святині будуть важливим фактором для розвитку туристичної діяльності у межах району.

Список використаних джерел:

1. Гавришок Б. Б., Клапоушак І. Д. Костели Тернопільської області як пам'ятки культурної спадщини та атрактивні об'єкти сакрального, пізнавального й ностальгійного туризму // Професор Ольга Заставецька – вчена, педагог, організатор географічної науки (до 70-ої річниці від дня народження вченої): зб. матер. всеукр. наук.-практ. конф. (27 квіт. 2023 року, м. Тернопіль). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 231-236.

2. Костьоли Тернопільська область. URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/2508-228-s-churches-teropol-oblast.htm?page=2 [Дата звернення: 04.11.2024].

3. Костели і каплиці України. Львівська архідієцезія. URL: <https://rkc.in.ua/index.php?m=k&f=alv&n=92> [Дата звернення: 05.11.2024].

Каріна ПІДГАЙНА

магістрантка II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Богдан ГАВРИШОК

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЛІСІВ В ХУСТЬСЬКОМУ ЛІСОВОМУ ДОСЛІДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Закарпатська область є територією з найвищим показником лісистості в Україні (52%). Ліси розміщені нерівномірно, висока залісненість спостерігається в гірських районах області. Хустське лісове дослідне

господарство (ЛДГ) знаходиться переважно в межах Хустського адміністративного району де частка лісів становить 55,7%. Найвищий показник лісистості в Драгівській ТГ – 81%, а найнижчий в Хустській – 27%.

Ліси є національним багатством країни і за своїм призначенням виконують екологічні (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні), оздоровчі, рекреаційні, естетичні та інші функції. Частина лісів одночасно використовується для лісозаготівлі і має важливе економічне значення. Ліси є елементом складної еколого-економічної системи, тому важливим є вивчення їх екологічного та економічного потенціалів.

В останній час значна увага звертається на екологічну функцію лісів. «Під екологічною функцією лісів, як еколого-економічної системи, розуміють рекреаційну (оздоровчу) цінність лісових масивів, захист ґрунтів від ерозії, підвищення урожайності сільськогосподарських культур, регулювання водостоку, продукування кисню та ін. Лісові біогеоценози впливають на оточуюче середовище як біологічна система, виділяючи в зовнішнє середовище речовину та енергію в процесі фотосинтезу, дихання, транспірації та ін. Крім того, лісові фітоценози – це фізичні тіла, які займають певне місце і мають масу із специфічними для неї властивостями. Вони відбивають і поглинають сонячну радіацію, затримують частину атмосферних опадів, конденсують водяну пару, затримують пил, переводять поверхневий стік у внутріґрунтовий» [4, с. 93].

Ліси Закарпатської області також виконують ряд важливих функцій: кліматопокрашувальні, водоохоронні, захисні, біоохоронні, лікувально-оздоровчі, естетичні.

Мета нашого дослідження: проаналізувати особливості функціональної структури лісів Хустського ЛДГ.

На території Хустського ЛДГ переважають експлуатаційні ліси частка яких становить 51,6% від загальної площі лісів. Цей показник є вищим ніж в цілому по області (49%).

Поділ і виділення категорій лісів на території Хустського лісового дослідного господарства (ЛДГ) проведено згідно «Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок». На території Хустського ЛДГ зростають ліси, які відносять до рекреаційно-оздоровчих – 8479,1 га (27%), а також захисні ліси – 4611,3 га (14,8), ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – 2109,1 (6,7%).

Найбільшу площу серед усіх категорій лісів займають експлуатаційні ліси – 16206,5 га (51,6%). Вони поширені на території Нижньобистрівського, Березівського, Вишківського та інших лісництв і займають там досить значні площі (від 2018,9 га до 3590,0 га). Частина цієї категорії лісів у Березівському, Монастирецькому, Вишківському

лісництвах є максимальною і становить 89,7%. Найбільша площа експлуатаційних лісів у Березівському лісництві – 3590,3 га. у межах Хустського і Велятинського лісництв вони відсутні. Близько 70% структури лісового фонду представлено лісами цієї категорії на території Нижньобистрівського (49,5%) і Драгівського (45,3%) лісництв.

Таблиця 1

Категорії лісів [2]

Категорії лісів	Площа за даними лісовпорядкування	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення		
Біосферні заповідники (буферна зона)	1324,7	4,2
Біосферні заповідники (зона антропогенних ландшафтів)	732,3	2,3
Пам'ятки природи	52,7	0,2
Разом по категорії лісу	2109,1	6,7
Рекреаційно-оздоровчі ліси		
Ліси 1 і 2 зон округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій	961,0	3,0
Лісопаркова частина лісів зелених зон	1533,4	4,9
Лісогосподарська частина лісів зелених зон	5723,0	18,2
Рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон	261,7	0,8
Разом по категорії лісу	8479,1	27,0
Захисні ліси		
Противерозійні ліси	2895,6	9,2
Ліси вздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів	1715,7	5,5
Разом по категорії лісу	4611,3	14,7
Експлуатаційні ліси	16206,5	51,6
Всього по лісгоспу	31406,0	100

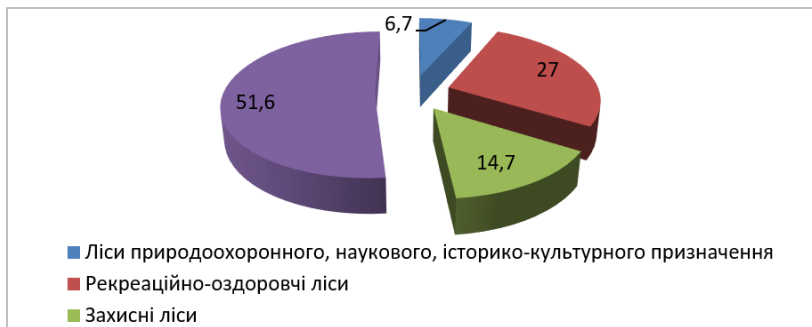

Рис. 1. Категорії лісів Хустського ЛДГ

Рекреаційно-оздоровчі ліси зростають на території Хустського, Велятинського, Драгівського і Вишківського лісництв. Найбільші їх площі у Хустському (3882,9 га) та Велятинському (3956,0 га) лісництвах. Найменша площа цих лісів на території Драгівського лісництва – 205,5 га (3,6%). Ліси цієї категорії не виділяють на території Нижньобистрівського, Березівського, Монастирецького лісництв.

Захисні ліси на території лісгоспу поширені також нерівномірно. Найбільшу площу вони займають у Нижньобистрівському лісництві – 2062,8 га, що становить 50,5%. У Березівському, Монастирецькому, Драгівському лісництвах їх частка становить 10,3 – 16,9%, а на території Хустського, Велятинського, Вишківського лісництва вони відсутні.

У структурі лісів найменшою є частка лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (2109,1 га) – 6,7%, які розміщені лише на території Велятинського – 51,1 га (1,6%) та Драгівського – 1966,8 (34,2%) лісництв.

У структурі лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення найбільшу площу займають лісові масиви які знаходяться у відані Карпатського біосферного заповідника (буферна зона) – 1324,7 га (62,8%), зона антропогенних ландшафтів Карпатського біосферного заповідника – 732,3 га (34,7%), пам'ятки природи місцевого значення – 52,1 га (2,5%).

У Драгівському лісництві в урочищі «Скелі» охороняються унікальні геологічні утворення та осередки існування червонокнижних видів.

Серед пам'яток природи охороняють мінеральні джерела у Драгівському, Велятинському лісництвах (Мінеральне джерело №2), природне джерело, На території Хустського лісництва охороняються мінеральне джерело і «Водоспад Городилів».

У Карпатському біосферному заповіднику на території буферної зони і зони антропогенних ландшафтів охороняються високопродуктивні різновікові насадження бука.

На території Хустського ЛДГ наявні всі основні категорії лісів, які виконують низку важливих функцій: екологічну, природоохоронну, рекреаційну, захисну, соціальну. Найбільшу площу і частку займають експлуатаційні ліси – 16206,6 га (51,6%), а найменшу – ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – 2109,1 (6,7%).

Досліджено просторові відмінності щодо розміщення окремих категорій лісів на території Хустського ЛДГ – в південній частині переважають рекреаційно-оздоровчі ліси, а в північній – експлуатаційні.

Список використаних джерел:

1. Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства.

URL: <https://zakarpatlis.gov.ua/>.

2. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок: Постанова КМУ від 04.12.2019 р. № 1065.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

3. Проект організації та розвитку лісового господарства ДП «Хустське лісове дослідне господарство» Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства. Ірпінь, 2016, 219 с.

4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: Центр навчальної літератури, 2007. С. 312.

Ольга ПОЛЩУК

магістрантка II курсу

спеціальності 106 Географія

Науковий керівник – проф. Леся ЗАСТАВЕЦЬКА

РОЗВИТОК «РОЗУМНИХ МІСТ» У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. «Майбутнє – за розумними містами» – цю фразу все частіше можна почути від фахівців у сфері містобудування, і це не випадково. Наразі понад половина населення планети проживає в містах, а до 2050 року, згідно з прогнозами ООН, частка урбанізованого населення складе майже 70%. Люди не бажають залишатися в малонаселених регіонах, де немає доступу до переваг сучасних мегаполісів, тому вони переїжджають до великих міст.

Однак зростання населення в містах призводить до численних проблем – затори, перевантаження міських служб, підвищене споживання енергоресурсів та погіршення екологічної ситуації. Для вирішення цих викликів уряди починають активно впроваджувати інформаційні технології.

Виклад основного матеріалу. Концепція «розумного міста» стає все більш актуальною в наші дні. Цей підхід уже реалізовано або перебуває на стадії впровадження у 3000 містах по всьому світу.

Концепція Smart City може мати різні трактування, проте основа цієї системи базується на трьох ключових принципах: комфорт, зручність і безпека мешканців.

«Розумні» міста стали тим стандартом, до якого мають прагнути як великі мегаполіси, так і маленькі міста. Адже кожен житель повинен відчувати турботу про себе, отримувати комфорт під час поїздок у громадському транспорті, користуючись послугами ЖКГ, а також мати можливість ефективно планувати свій час і дозвілля.

Головним інструментом для створення подібних «розумних міст» є сучасні технології та інноваційні сервіси. Йдеться про забезпечення економічної, соціальної та екологічної стійкості. Проте кожне місто